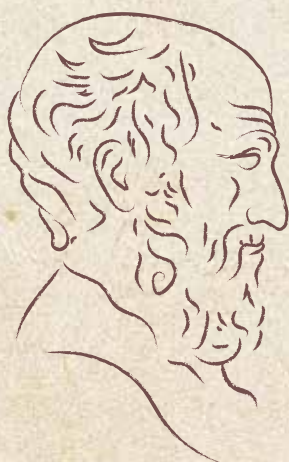

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, Θεόδωρος Παππάς, Σπυρίδων Συρόπουλος,
Ανδρέας Σεραφείμ, Λαμπρινός Πλατυπόδης, Αχιλλέας Παπαθανασίου,
Βασίλειος Σιδηρόπουλος, Άγγελος Καπέλλος, Μαρία Γαλανάκη,
Μαγδαληνή Τσιώλη, Μαρία Γεωργούση, Θεοδώρα Κούρκουλου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Λυσίας,
Κατά Ερατοσθένους

~Ρητορική~

Τετράδιο Εργασιών

Α' Λυκείου

ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Λυσίας,
Κατά Ερατοσθένους

~Ρητορική~

Τετράδιο Εργασιών

Α' Λυκείου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης	
Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια	Γεωργακοπούλου Σοφία Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου
Αξιολογητής/τρια	Χασκής Κωνσταντίνος Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής/τρια	Αντωνοπούλου Πολυξένη Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Βοβός Ανέστης Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Παγάνη Ευγενία Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών
Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης	Βασιλική Βαρτζιώτη , Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης
Πολυξένη Μπίλλα
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης
Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, Θεόδωρος Παππάς, Σπυρίδων Συρόπουλος,
Ανδρέας Σεραφείμ, Λαμπρινός Πλατυπόδης, Αχιλλέας Παπαθανασίου,
Βασίλειος Σιδηρόπουλος, Άγγελος Καπέλλος, Μαρία Γαλανάκη,
Μαγδαληνή Τσιώλη, Μαρία Γεωργούση, Θεοδώρα Κούρκουλου

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Λυσίας,
Κατά Ερατοσθένους

~Ρητορική~

Τετράδιο Εργασιών

Α΄ Λυκείου

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Θεόδωρος Παππάς, Ομότιμος Καθηγητής του Ιόνιου Πανεπιστημίου

Σπυρίδων Συρόπουλος, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ανδρέας Σεραφείμ, Αναπληρωτής Καθηγητής του Ινστιτούτου Ιστορίας των Αρχαίων
Πολιτισμών, Northeast Normal University

Λαμπρινός Πλατυπόδης, δ.φ., Ε.ΔΙ.Π. της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας

Αχιλλέας Παπαθανασίου, Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Βασίλειος Σιδηρόπουλος, δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Άγγελος Καπέλλος, δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Μαρία Γαλανάκη, δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Μαρία Γεωργούση, δ.φ., Ε.Ε.Π. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Μαγδαληνή Τσιώλη, Εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Θεοδώρα Κούρκουλου, Κλινική Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Άιοβα

Επιμέλεια έκδοσης: Γονιδάκη Μαρία

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός - Γραφιστική επιμέλεια:

Αντύπα Μαριολένη, Λυμπεροπούλου Ουρανία

Δημιουργία εξωφύλλου: Αμζλάν Ρεντουάν

Ανάρτηση και ενσωμάτωση μεταδεδομένων ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων:

Λιτσαρδοπούλου Χριστίνα

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 Προοίμιο (παρ. 1-3).....	9
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Διήγηση (παρ. 4-7)	16
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 Διήγηση (παρ. 8-15).....	22
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Διήγηση (παρ. 16-19).....	28
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 Παρέκβαση (παρ. 20-25).....	34
ΕΝΟΤΗΤΑ 14 Απόδειξη (παρ. 72-76).....	40
ΕΝΟΤΗΤΑ 19 Επίλογος (παρ. 92-94).....	46
ΕΝΟΤΗΤΑ 20 Επίλογος (παρ. 95-98).....	51
ΕΝΟΤΗΤΑ 21 Επίλογος (παρ. 99-100).....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	63

*Η τριήρης των Αρχαίων Ελληνικών σαλπάρει!
Το ταξίδι μας ξεκινά!*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αγαπητές/οί συνάδελφοι, μαθήτριες/τές,

Τόσο το ανά χείρας πόνημα, το *Τετράδιο Εργασιών*, όσο και το βασικό εγχειρίδιο ΛΥΣΙΑΣ, *ΚΑΤΑ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ*, τα οποία έχει εκπονήσει η συγγραφική ομάδα, έχουν ως κεντρικό σκοπό και ευγενή επιδίωξη την υποβοήθηση της μελέτης σας για πληρέστερη, επωφελέστερη, αλλά και απολαυστικότερη κατανόηση του λόγου του Λυσία που εξετάζεται στα ρητορικά κείμενα της Α΄ Λυκείου. Αμφότερα τα εγχειρίδια υπηρετούν τρεις κεντρικούς σκοπούς: (1) την παροχή όσων πληροφοριών απαιτούνται για θεματική κατανόηση και ανάλυση του κειμένου, (2) τη χρήση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων και ψηφιακών μέσων για όξυνση της σκέψης και βελτίωση της κριτικής επεξεργασίας σημαντικών ιστορικοπολιτικών συγκυριών της ελληνικής αρχαιότητας, των οποίων οι παράμετροι και τα μηνύματα που εξάγονται αποκτούν διαχρονική αξία και συγχρονική βαρύτητα και (3) τη δημιουργία υλικού που θα διευρύνει αποτελεσματικά τις γνώσεις του μαθητικού κοινού και θα προωθήει την κριτική και εις βάθος δυνατότητα ανάλυσης γραμματικών, συντακτικών και σημασιολογικών δομών της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Στο *Τετράδιο Εργασιών*, το οποίο αποτελείται από εννέα ενότητες κατά αντιστοιχία με το Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας, θα βρείτε ασκήσεις πέντε επιπέδων, οι οποίες υπηρετούν την τριφυή κεντρική σκοποθεσία των πονημάτων μας για τον λόγο του Λυσία *Κατά Ερατοσθένους*. Κάθε ενότητα του εγχειριδίου, αφού ξεκινήσει με μια σύντομη παρουσίαση των θεματικών κατευθύνσεων πάνω στις οποίες στηρίζεται το υλικό που ακολουθεί σε άμεση αντιστοιχία με το ανάλογο τμήμα του ρητορικού λόγου του Λυσία, χωρίζεται στα πιο κάτω σκέλη ανάλυσης και επεξεργασίας του κειμένου:

- *Κείμενο και συμπραζόμενα*: οι ασκήσεις αξιοποιούν πληροφορίες από πολλές κειμενικές πηγές σχετικά με την εποχή σύνθεσης του λόγου του Λυσία, τις ιδιαίτερες συνθήκες που οδήγησαν τον ρήτορα στη συγκρότηση των επιχειρημάτων του, αλλά και αναφορικά με τη γενικότερη δικαστική και ρητορική πρακτική.
- *Κείμενο και περιεχόμενο*: οι ασκήσεις επιχειρούν κριτική παρουσίαση και κατανόηση των στρατηγημάτων πειθούς καθώς επίσης εξέταση της ιστορικής εγκυρότητας των επιχειρημάτων του Λυσία.
- *Κείμενο και μορφή*: οι ασκήσεις εξετάζουν γραμματικές, συντακτικές και σημασιολογικές πτυχές του κειμένου.
- *Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος*: οι ασκήσεις παρακινούν τους μαθητές να ερευνήσουν τις πτυχές του αρχαίου ρητορικού λόγου που τον συνδέουν με τον νεότερο και σύγχρονο κόσμο, με έμφαση στην ενότητα της ελληνικής γλώσσας, ήτοι την άρρηκτη σχέση της αρχαίας και της νεότερης μορφής της.

- *Παράλληλο κείμενο και ασκήσεις κατανόησης και επεξεργασίας πληροφοριών:* τα κείμενα που έχουν επιλεγεί διαθέτουν νοηματική αυτοτέλεια, αλλά συνδέονται με το κείμενο που κάθε ενότητα του *Τετραδίου Εργασιών* εξετάζει, συμπληρώνοντας, σχολιάζοντας ή και διαφωνώντας με το περιεχόμενο του κειμένου αυτού, ώστε να δίνεται η ευκαιρία σε σας να παρουσιάζετε και να αναλύετε κριτικά ρητορικές στρατηγικές πειθούς και βασικές ιστορικοπολιτικές και πολιτισμικές παραμέτρους του λόγου του Λυσία. Οι μαθήτριες/ές σκόπιμο είναι να συνεξετάζουν, με τη βοήθεια των καθηγητριών/ών, τα παράλληλα κείμενα του *Τετραδίου* με το κυρίως κείμενο της ενότητας και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές στη μορφή και στο περιεχόμενο.

Εμείς, τα μέλη της συγγραφικής ομάδας, σας ευχόμαστε κάθε επιτυχία και κυρίως καλή απόλαυση του κειμένου και της γλώσσας του!

Προοίμιο

Παράγραφοι 1-3

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

*Η αρχή ενός εκρηκτικού λόγου,
η αρχή μιας ωραίας μελέτης!*

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Κείμενο και συμπραζόμενα

- Μπορείτε να σκεφτείτε ποιος είναι ο σκοπός της αντίθεσης ανάμεσα στην παρελθούσα δικαστική πρακτική και αυτήν της εποχής του Λυσία που αναφέρεται στην παράγραφο 2; Πώς αυτή η αντίθεση εξυπηρετεί τους σκοπούς του Λυσία στον ρητορικό λόγο του κατά του Ερατοσθένη;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και περιεχόμενο

1. Κοινό χαρακτηριστικό στα προοίμια των δικανικών λόγων ήταν να δίνουν στους ακροατές τις κατάλληλες πληροφορίες, ώστε να παρακολουθήσουν ευκολότερα και να διαμορφώσουν την επιθυμητή για τον ρήτορα στάση. Αφού διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα από τη *Ρητορική* του Αριστοτέλη, προσπαθήστε να εντοπίσετε στις παραγράφους 1-3 του *Κατά Ερατοσθένους* τα χαρακτηριστικά που συμφωνούν με όσα αναφέρει ο φιλόσοφος.

Όσο για τα προοίμια στον δικανικό λόγο, πρέπει να δεχτούμε ότι αυτά λειτουργούν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που λειτουργούν οι πρόλογοι στα δράματα και τα προοίμια στα έπη (γιατί τα προοίμια των διθυράμβων μοιάζουν με τα προοίμια των επιδεικτικών λόγων: «για σένα, για τα δώρα σου ή και τα λάφυρά σου». Στους (δικανικούς), πάντως, λόγους και στα έπη πρόκειται για μια πρόγευση από το θέμα, ώστε οι ακροατές να γνω-

ρίζουν από πριν περί τίνος ο λόγος, και ο νους τους να μη μένει μετέωρος· γιατί το άριστο παραπλανάει. Δίνοντας λοιπόν –για να το πούμε έτσι– την αρχή στο χέρι του ακροατή τον βοηθούμε να κρατηθεί γερά από αυτήν και έτσι να παρακολουθήσει τον λόγο.

[Μετάφραση Δ. Λυπουρλής
στο Αριστοτέλη, Ρητορική, βιβλίο τρίτο, Ζήτρος, 2002]

.....

.....

.....

.....

.....

2. Στην παράγραφο 3, ο Λυσίας ισχυρίζεται: *οὐτ' ἑμαυτοῦ πρόποτε οὔτε ἀλλότρια πράγματα πράξας νῦν ἠνάγκασμαι ὑπὸ τῶν γεγενημένων τούτου κατηγορεῖν*. Αφού αναλογιστείτε τη χρήση του ρήματος *ἠνάγκασμαι*, σκεφτείτε αν εξυπηρετεί σε κάτι η διατύπωση του ρήτορα ότι δεν έχει συμμετάσχει ξανά σε δίκες. Τι αποτέλεσμα πιστεύετε ότι επιθυμεί να προκαλέσει με αυτήν τη δήλωσή του προς τους δικαστές;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και μορφή

1. Στο κείμενο συναντήσατε τους τύπους *τὸ μέγεθος*, *τὸ πλῆθος*. Θυμηθείτε αυτήν την κατηγορία ουσιαστικών της γ' κλίσης (σιγμόληκτα ουδέτερα ακατάληκτα σε -ος, γεν. -ους), κλίνοντάς τα σε ενικό και πληθυντικό αριθμό.

- *τὸ μέγεθος*

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

- τὸ πλῆθος

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

2. τῶν φευγόντων: αφού αναγνωρίσετε γραμματικά τη μετοχή, προσπαθήστε με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας να την αντικαταστήσετε και στους άλλους χρόνους του ρήματος (φεύγω). Θυμηθείτε τι είχατε διδαχθεί για τον αόριστο β΄ στο Γυμνάσιο.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

3. Στην παράγραφο 2 του αρχαίου κειμένου υπάρχουν πολλά απαρέμφατα. Εντοπίστε τα και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα.

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΞΑΡΤΩΝΤΑΙ

- Στη συνέχεια, συμπληρώστε και τον πίνακα που ακολουθεί, προσπαθώντας να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων, τα οποία είτε εννοούνται είτε υπάρχουν στο κείμενο (σε αιτιατική πτώση).

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΩΝ

4. Σύνηθες στους δικανικούς ρητορικούς λόγους της αρχαιότητας, όπως γνωρίζετε ήδη και από την Εισαγωγή του Βιβλίου Μαθητή/Μαθήτριας, ήταν οι ρήτορες να αξιοποιούν διάφορες τεχνικές προφορικού λόγου, ώστε να πετυχαίνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Δύο από αυτές τις τεχνικές ήταν να αξιοποιούνται οι αντιθέσεις στον λόγο τους (ανατρέξτε στην αντίστοιχη άσκηση στο Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας) και να επαναλαμβάνονται λέξεις, παράγωγά τους ή ακόμα και συντακτικά κώλα (δηλ. τμήματα περιόδων με αυτοτελές κόμμα). Με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας, να συμπληρώσετε τα παρακάτω κενά, ανιχνεύοντας στο κείμενο περιπτώσεις επαναλήψεων.

- επανάληψη καταλήξεων απαραιτημάτων

.....

.....

- χρήση αντωνυμιών ομώνυμων ή ομοιοκατάληκτων (με παρόμοιο άκουσμα)

.....

.....

- επαναλαμβανόμενα κώλα που εισάγονται με τον διαζευκτικό σύνδεσμο *ἢ*

.....

.....

- επαναλαμβανόμενα κώλα που εισάγονται με τον σύνδεσμο *ὥς*

.....

.....

- επαναλαμβανόμενα κώλα που εισάγονται με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *οὔτε*

.....

.....

Οι επαναλήψεις που εντοπίσατε και σημειώσατε αξιοποιούνταν από τους ρήτορες με κατάλληλο ύφος, εκφράσεις και επιτονισμό της φωνής (*ὑπόκρισις*), ώστε κατά την προφορική εκφορά του λόγου να εντυπωσιάζουν το ακροατήριο. Προσπαθήστε να διαβάσετε αυτά που σημειώσατε παραπάνω, χρησιμοποιώντας τους τρόπους και τα εκφραστικά μέσα που θεωρείτε ότι ταιριάζουν. Συζητήστε μεταξύ σας σε ποιες λέξεις παρατηρείτε ότι προσδίδεται έμφαση κατά τον προφορικό λόγο. Μπορείτε να καταγράψετε εδώ τα συμπεράσματά σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος

■ Αφού μελετήσετε τις δύο μεταφράσεις των παραγράφων 1-3 που παρατίθενται, να καταγράψετε ποιες ομοιότητες ή διαφορές παρατηρήσατε να έχουν ως προς τις γλωσσικές επιλογές τους και το ύφος τους. Πιστεύετε ότι οι όποιες διαφορές υπάρχουν επιφέρουν και διαφορετικά αποτελέσματα στην κατανόηση του αρχαίου κειμένου;

α) Δεν μου φαίνεται, δικαστές, ότι είναι δύσκολο ν' αρχίσω την κατηγορία μου, αλλά να πάψω να μιλώ. Τα έργα των ανθρώπων αυτών είναι τόσο φοβερά και τόσα πολλά, ώστε, και ψέματα να έλεγε κανείς, δεν θα μπορούσε να βρει κατηγορίες χειρότερες από την πραγματικότητα, και την αλήθεια να ήθελε να πει, δεν θα κατόρθωνε να την πει όλη αναγκαστικά, ή ο κατήγορος από εξάντληση θα σταματούσε ή ο καθορισμένος χρόνος δεν θα επαρκούσε. Και έχω την εντύπωση ότι σ' αυτή τη δίκη θα μας συμβεί το αντίθετο απ' ό,τι γινόταν στο παρελθόν. Ως τώρα δηλαδή έπρεπε οι κατήγοροι να εκθέτουν τους λόγους της προσωπικής τους έχθρας για τους κατηγορούμενους· τώρα χρειάζεται από τους κατηγορούμενους να μάθουμε τι είδους έχθρα έτρεφαν απέναντι στην πόλη και τόλμησαν να διαπράξουν τέτοια εγκλήματα εναντίον της. Και μιλώ έτσι όχι επειδή δεν έχω λόγους προσωπικής έχθρας και οικογενειακές συμφορές, αλλά, απλούστατα, επειδή όλοι μας έχουμε ένα σωρό λόγους να είμαστε οργισμένοι τόσο για ιδιωτικά όσο και για δημόσια θέματα. Έτσι λοιπόν και εγώ, δικαστές, αναγκάζομαι τώρα με όσα έχουν συμβεί να γίνω κατήγορός του, μολονότι ποτέ ως αυτή τη στιγμή δεν ασχολήθηκα με δικαστήρια ούτε για δικές μου ούτε για ξένες υποθέσεις. Γι' αυτό πολλές φορές αισθάνθηκα να χάνω ολότελα το θάρρος μου από φόβο μήπως, στην προσπάθειά μου να εκπροσωπήσω σ' αυτή τη δίκη και τον αδελφό μου και μένα τον ίδιο, φανώ από έλλειψη πείρας ένας ανάξιος και αδύνατος κατήγορος. Όπως και να είναι όμως, θα προσπαθήσω να σας κατατοπίσω για την υπόθεση από την αρχή όσο μπορώ συντομότερα.

[Μετάφραση Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
στο Λυσίας, Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη, ΟΕΔΒ]

β) Δεν μου φαίνεται ότι είναι δύσκολο, άνδρες δικαστές, να αρχίσω την κατηγορία αλλά (μου είναι) δύσκολο να παύσω να κατηγορώ· έχουν διαπραχθεί από αυτούς τέτοια στο μέγεθος και τόσο αποτρόπαια στον αριθμό ώστε, ούτε και αν ακόμη κανείς έλεγε ψέματα, θα μπορούσε να αποδώσει σ' αυτούς φοβερότερες κατηγορίες από αυτές ούτε, αν ήθελε να πει την αλήθεια, θα μπορούσε να αναπτύξει όλο το κατηγορητήριο, αλλά ή ο κατήγορος υποχρεωτικά θα κουρασθεί ή ο χρόνος δεν θα του επαρκέσει. Μου φαίνε-

ται όμως ότι τώρα θα πάθουμε τα αντίθετα απ' ό,τι στο παρελθόν. Πρώτα λοιπόν οι κατηγοροί έπρεπε να αποδείξουν ποια αιτία κατηγορίας υπήρχε εναντίον των κατηγορουμένων, ενώ τώρα πρέπει από τους κατηγορουμένους να μάθουμε ποια ήταν η αιτία της έχθρας προς την πόλη, αντί της οποίας τόλμησαν να διαπράξουν τόσο φοβερά εγκλήματα εναντίον της. Μιλώ έτσι, όχι γιατί δεν έχω βιωματικές έχθρες και συμφορές αλλά γιατί υπάρχει σε όλους μεγάλη αφετηρία συμφορών για να οργανωθείτε εναντίον τους και για τα εγκλήματα που σας άγγιξαν προσωπικά και για τις συμφορές που έπληξαν την πόλη. Εγώ λοιπόν, άνδρες δικαστές, χωρίς να έχω ποτέ ως τώρα δοσοληψίες με σας ούτε για προσωπική μου υπόθεση ούτε για άλλη, είμαι υποχρεωμένος τώρα για πρώτη φορά από τις περιστάσεις να κατηγορήσω αυτόν, ώστε πολλές φορές έπεσα σε στενοχώρια, από φόβο μήπως εξαιτίας της απειρίας μου αναπτύξω το κατηγορητήριο για την υπεράσπιση του αδελφού μου και του εαυτού μου ανάξια (προς τα πραγματικά γεγονότα) και αδύναμα. Όμως, θα προσπαθήσω να σας διαφωτίσω λέγοντάς τα από την αρχή και όσο μπορέσω πιο σύντομα.

[Μετάφραση Γ. Α. Ράπτης

στο *Λυσίας II, Καταγγελτικοί Λόγοι*, πρόλογος Χ. Τσολάκης, Ζήτηρος, 2003]

Ομοιότητες

.....

.....

.....

.....

Διαφορές

.....

.....

.....

.....

Αποτελέσματα

.....

.....

.....

.....

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

- Οι Αθηναίοι πολίτες που με κλήρο ορίζονταν δικαστές έδιναν τον λεγόμενο «δικαστικό όρκο», τον οποίο μας παραδίδει ο Δημοσθένης στον λόγο του *Κατά Τιμοκράτους*, παράγραφοι 149-151. Αφού διαβάσετε το κείμενο του όρκου, να εξηγήσετε πώς αυτός αξιοποιείται από τον Λυσία στην παράγραφο 1 του δικού του λόγου και γιατί.

Θα δικάζω (ψηφίζω) σύμφωνα με τους νόμους και τα ψηφίσματα του δήμου της Αθήνας και της Βουλής των Πεντακοσίων. Δεν θα ψηφίσω για την εγκαθίδρυση τυραννίδας ή ολιγαρχίας και, εάν κάποιος επιχειρεί την κατάλυση της δημοκρατίας στην Αθήνα, προτείνει ή θέτει σε ψηφοφορία μέτρο που συγκρούεται με τη δημοκρατία, δεν θα τον ακολουθήσω. Δεν θα ψηφίσω για την απόσβεση των ιδιωτικών χρεών, ούτε για την αναδιανομή της γης των Αθηναίων και των οικιών τους. Δεν θα επαναφέρω τους καταδικασμένους σε εξορία, ούτε τους καταδικασθέντες σε θάνατο, ούτε θα απελάσω από την πόλη τους διαμένοντες ξένους αντίθετα με τους ισχύοντες νόμους και τα ψηφίσματα του Δήμου των Αθηναίων και της Βουλής, ούτε εγώ ο ίδιος, ούτε θα το επιτρέψω σε άλλον. Δεν θα αφήσω να οριστεί άρχων κάποιος που δεν έχει ακόμη λογοδοτήσει για την άσκηση άλλου αξιώματος, είτε αυτός είναι ένας από τους εννέα άρχοντες, είτε ιερομνημων ή άλλος άρχων που κληρώνεται την ίδια μέρα με τους εννέα άρχοντες ή κήρυκας ή μέλος πρεσβείας ή συμβουλίου. Δεν θα επιτρέψω σε κανέναν να ασκήσει δυο φορές το ίδιο αξίωμα, ούτε να ασκήσει δύο αξιώματα μέσα στο ίδιο έτος. Δεν θα δωροδοκηθώ λόγω της δικαστικής μου ιδιότητας, ούτε εγώ προσωπικά, ούτε άλλος ή άλλη για λογαριασμό και εν γνώσει μου κατ' ουδένα τρόπο και με κανένα πρόσχημα. Έχω συμπληρώσει την ηλικία των Τριάκοντα ετών. Θα ακούσω και τον κατηγορο και τον κατηγορούμενο εξίσου και τους δύο, και θα ψηφίσω αποκλειστικά για το ζήτημα το οποίο αφορά η δίωξη. Ορκίζομαι στο όνομα του Δία, του Ποσειδώνα, της Δήμητρας. Συμφορά σε μένα και την οικογένειά μου αν παραβώ τις δεσμεύσεις αυτές, κάθε καλό αν τηρήσω τον όρκο.

[Δ. Καράμπελας et al. (επιμ.), *Πηγές Ιστορίας του Δικαίου*, Πατάκης, 2008]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Μόλις ολοκληρώσατε την επεξεργασία της 1ης Ενότητας του λόγου!
Πώς κρίνετε την τακτική που ο Λυσίας ακολουθεί για παρουσίαση της υπόθεσης και ενοχοποίηση του δολοφόνου του αδερφού του;**

Ο ρήτορας κάνει μια αναδρομική αφήγηση, ώστε να κατατοπίσει τους ακροατές για όσα προηγήθηκαν.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Κείμενο και συμφραζόμενα

- Στο κείμενο, στην παράγραφο 5, λέει ο Λυσίας: *οί τριάκοντα πονηροί μὲν καὶ συκοφάνται ὄντες [...]*. Τι ακριβώς σήμαινε η λέξη *συκοφάντης* στα Αρχαία Ελληνικά; Λάβετε υπόψη τα συνθετικά της λέξης, καθώς και το λεξικό της αρχαίας ελληνικής Liddell & Scott.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και περιεχόμενο

1. Στην παράγραφο 6 ο Λυσίας διηγείται με πόση ευκολία οι Τριάκοντα αποφάσισαν, για συμφεροντολογικές σκοπιμότητες, να συλλαμβάνουν μετοίκους: *καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν <δ'> ἀρχὴν δεῖσθαι χρημάτων.*

α. Να καταγράψετε τη σημασία των παρακάτω λέξεων του αποσπάσματος:

- *πρόφασις*

.....

- *τῷ ἔργῳ*

.....

- *χρηματίζεσθαι*

.....

- *ἀρχή*

.....

β. Να συζητήσετε και να καταγράψετε για ποιους λόγους όσοι ασκούν την εξουσία μπορεί, όπως αναφέρει ο Λυσίας, να έχουν ανάγκη από χρήματα. Ποιοι από τους λόγους που αναφέρετε ισχύουν, κατά τη γνώμη σας, και για τους Τριάκοντα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Στην αντίστοιχη άσκηση του Βιβλίου Μαθητή/Μαθήτριας, σας ζητήθηκε να συγκεντρώσετε πληροφορίες για την πολιτική του Περικλή σχετικά με τους μετοίκους. Γνωρίζετε άλλες πτυχές της πολιτικής δραστηριότητας του Περικλή που έχουν αξιολογηθεί θετικά από τους ιστορικούς; Να τις αναφέρετε παρακάτω. Εσείς στη θέση του Περικλή θα λαμβάνατε τις ίδιες αποφάσεις; Σκεφτείτε σύμφωνα με τα δεδομένα εκείνης της εποχής!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και μορφή

1. Στο κείμενο υπάρχουν πολλά επίθετα, τα οποία «ζωντανεύουν τον λόγο» του Λυσία. Θυμηθείτε τον σχηματισμό των παραθετικών, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα με τους τρεις βαθμούς των επιθέτων και των επιρρημάτων, διατηρώντας το γένος και την πτώση που έχουν.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
<i>τῶν ἀδίκων</i>		
<i>καθαράν</i>		
		<i>καλλίστην</i>
<i>χαλεπῶς</i>		
<i>πολλοῦ</i>		

2. α. Να χωρίσετε σε προτάσεις το κείμενο της παραγράφου 7 κι έπειτα να εντοπίσετε το είδος σύνδεσης (παρατακτική, υποτακτική σύνδεση) που υπάρχει ανά ζεύγος προτάσεων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- β. Στη συνέχεια, και έχοντας κατά νου όσα μελετήσατε στην προηγούμενη ενότητα, να σχολιάσετε το ύφος του λόγου στο σημείο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις συντακτικές δομές και τη σύνδεση των προτάσεων που αναγνωρίσατε παραπάνω.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος

1. **φάσκοντες:** να καταγράψετε όσο περισσότερες ομόρριζες λέξεις μπορείτε, απλές ή σύνθετες, που προέρχονται από αυτόν τον ρηματικό τύπο και χρησιμοποιούνται στη νεοελληνική γλώσσα.

.....

.....

.....

.....

2. **ἀχθόμενοι:** από ποιο ρήμα προέρχεται η μετοχή; Προσπαθήστε να βρείτε παράγωγες, απλές ή σύνθετες λέξεις, προερχόμενες από το ρήμα αυτό. Τι παρατηρείτε σχετικά με τη χρήση αυτών των παράγωγων στη νεοελληνική γλώσσα;

.....

.....

.....

.....

3. Παρακάτω σας δίνονται δύο μεταφράσεις για τις παραγράφους 6 και 7. Αφού τις μελετήσετε, να εκφράσετε την άποψή σας για την πιστότητα και την εκφραστικότητά τους.

Ο Θέογνης και ο Πείσωνας σε μια σύσκεψη των Τριάκοντα υποστήριξαν σχετικά με τους μετοίκους ότι ήταν ανάμεσά τους μερικοί δυσαρεστημένοι με την πολιτική κατάσταση· είχαν λοιπόν οι Τριάκοντα μια θαυμάσια πρόφαση να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι επιβάλλουν κυρώσεις, στην πράξη όμως να εξοικονομήσουν χρήματα· άλλωστε η πόλη βρισκόταν σε οικονομικό αδιέξοδο και η κυβέρνηση χρειαζόταν πόρους. Δεν δυσκολεύτηκαν να πείσουν το ακροατήριό τους· γι' αυτούς η εκτέλεση ανθρώπων είχε ελάχιστη σημασία, ενώ η εξασφάλιση χρημάτων μεγάλη. Αποφάσισαν λοιπόν να συλλάβουν δέκα μετοίκους, ανάμεσά τους και δύο φτωχούς, για να έχουν και για την περίπτωση των υπολοίπων κάποιο πρόσχημα, ότι τάχα οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα, αλλά αποσκοπούσαν στο συμφέρον της πολιτείας – λες και οποιαδήποτε άλλη από τις πράξεις τους ήταν δικαιολογημένη.

[Μετάφραση Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
στο Λυσίας, Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη, ΟΕΔΒ]

Ο Θέογνης λοιπόν και ο Πείσωνας υποστήριζαν για τους μέτοικους στις συνεδριάσεις των Τριάκοντα ότι υπήρχαν μερικοί που υπόσκαπταν το καθεστώς· ήταν, επομένως, ωραιότατη πρόφαση να φαίνονται ότι τιμωρούν (υπονομευτές του καθεστώτος), στην ουσία όμως να χρηματίζονται· πάντως η πόλη μαστιζόταν από οικονομική κρίση και η εξουσία είχε ανάγκη από χρήματα· και όσους τα άκουγαν τους έπειθαν με ευκολία· γιατί δεν το είχαν για τίποτα να σκοτώνουν ανθρώπους, εκτιμούσαν όμως περισσότερο να εισπράττουν χρήματα. Αποφάσισαν λοιπόν να συλλάβουν δέκα (μέτοικους), ανάμεσά τους και δυο φτωχούς, για να υπάρχει δικαιολογία προς τους άλλους ότι αυτά δεν έγιναν με σκοπό τα χρήματα, αλλά έχουν γίνει προς το συμφέρον της πολιτείας, λες και είχαν κάνει κάτι από τα άλλα.

[Μετάφραση Γ. Α. Ράπτης
στο *Λυσίας II, Καταγγελτικοί Λόγοι*, ό.π.]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

- Στο απόσπασμα από την *Πολιτεία* του Πλάτωνα 347b – 347d που ακολουθεί, ο Σωκράτης κάνει λόγο για τις αιτίες που οδηγούν τους ανθρώπους στο να επιδιώξουν την εξουσία. Διαβάστε το απόσπασμα κι έπειτα:

- α) παραθέστε τους λόγους για τους οποίους ο Σωκράτης μιλά για εξαναγκασμό των άξιων ανθρώπων, όταν πρόκειται για ανάληψη εξουσίας,
- β) σημειώστε τις διαφορές που εντοπίζετε σε σχέση με τη συμπεριφορά των Τριάκοντα, την οποία περιγράφει ο Λυσίας στον λόγο του.

Γι' αυτόν λοιπόν τον λόγο, είπα εγώ, οι άξιοι άνθρωποι δεν επιδιώκουν την εξουσία ούτε για τα χρήματα ούτε για τη δόξα· γιατί ούτε πληρωμένοι θέλουν να χαρακτηριστούν, εισπράττοντας φανερά μισθό για το αξίωμά τους, ούτε κλέφτες, αποκομίζοντας κρυφά κέρδος από αυτό. Ούτε πάλι για τη δόξα· γιατί δεν είναι φιλόδοξοι. Πρέπει λοιπόν να υπάρχει κάποιος αναγκασμός γι' αυτούς και κάποια τιμωρία προκειμένου να θελήσουν να ασκήσουν εξουσία –έτσι που σχεδόν να θεωρείται ντροπή να αναλάβει

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Τώρα ας περάσουμε στα γεγονότα! Αντιστοιχίστε το πρόσωπο της στήλης Α με το γεγονός της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
Λυσίας • Πείσων •	<ul style="list-style-type: none"> • είχε καλεσμένους για φαγητό • του παρέδωσαν τον Λυσία • προσπάθησε να δωροδοκήσει • αποδέχτηκε τη χρηματική δωροδοκία • ορκίστηκε, αλλά αθέτησε τον όρκο του • έφυγε για να ερευνήσει και το σπίτι του Πολέμαρχου • ενθάρρυνε ψεύτικα τον Λυσία • τον παρέδωσαν στον Θέογνη • παρακάλεσε τον Δάμνιππο για βοήθεια

Κείμενο και μορφή

1. Στις παραγράφους 8-11 υπάρχουν πολλά ουσιαστικά, αρσενικά και θηλυκά, της β' κλίσης. Να τα καταγράψετε στον παρακάτω πίνακα και να γράψετε δίπλα την ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

Ουσιαστικά του κειμένου	Μετατροπή στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού

2. *εἶην*: ας θυμηθούμε το ρήμα *εἶμι!* Αφού αναγνωρίσετε τον τύπο, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τους τύπους που λείπουν, κάνοντας μια εγκλιτική αντικατάσταση.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
		<i>εἶην</i>			

• Ας θυμηθούμε τώρα και τον μέλλοντα του ρήματος, καθώς και τις εγκλίσεις του! Συμπληρώστε τον πίνακα με τους τύπους που λείπουν, διατηρώντας το πρόσωπο.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
<i>ἔσται</i>			
<i>ἔσόμεθα</i>			

Απαρέμφατο	Μετοχή

3. Στην παράγραφο 13 υπάρχει ο τύπος *κινδυνεύειν*. Ευκαιρία να εξασκηθείτε στον σχηματισμό απαρεμφάτων και μετοχών ομαλών ρημάτων και στις δύο φωνές. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα.

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Απαρέμφατα	<i>κινδυνεύειν</i>			
Μετοχές				

Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος

1. Από ποιο ρήμα προέρχεται η μετοχή *ἀπιόντες* (παράγραφος 12); Αφού μελετήσετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος, καταγράψτε παρακάτω όσο το δυνατόν περισσότερες παράγωγες νεοελληνικές λέξεις, απλές ή σύνθετες, μπορείτε να σκεφτείτε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Έχετε ήδη μελετήσει πολύ καλά τις παραγράφους της παρούσας ενότητας. Προσπαθήστε, με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας, να καταγράψετε τη δική σας νεοελληνική απόδοση για τις παραγράφους 12-15. Μπορείτε πάντα να συμβουλευέστε το λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

- Στο παρακάτω απόσπασμα από τα *Πολιτικά* του Αριστοτέλη, 1253b30-35, ο φιλόσοφος παραθέτει τις απόψεις του σχετικά με τη φύση του δούλου. Αφού μελετήσετε το κείμενο, να καταγράψετε πώς, κατά τη γνώμη σας, αντιμετώπιζε ο σπουδαίος φιλόσοφος το ζήτημα της δουλείας. Συμφωνείτε με τις απόψεις του;

[...] έτσι κάθε κτήμα είναι όργανο προς ικανοποίηση των αναγκών της ζωής και η περιουσία είναι πλήθος οργάνων και ο δούλος είναι κάποιου είδους έμψυχο κτήμα και κάθε υπηρέτης μπορεί να θεωρηθεί όργανο ανώτερο από τα άλλα όργανα. Διότι αν μπορούσε καθένα από τα όργανα να εκτελεί τη δική του εργασία, είτε επειδή έλαβε εντολή από άλλον είτε από μόνο του αντιλαμβανόταν τούτο, και αν συνέβαινε με τα όργανα κάτι όμοιο που λένε για τους τρίποδες του Δαιδάλου και του Ηφαίστου, για τους οποίους λέει ο ποιητής ότι εισέρχονται μόνοι τους στη συνέλευση των θεών, κατά τον ίδιο τρόπο οι κερκίδες (οι ράβδοι του αργαλειού) ύφαιναν από μόνες τους και τα πλήκτρα έπαιζαν κιθάρα, δεν θα χρειαζονται ούτε οι αρχιτέκτονες υπηρέτες ούτε οι δεσπότες δούλους.

[Μετάφραση Άγγελος Καπέλλος]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

α) Ποιον αφηγηματικό τρόπο εντοπίζετε στις παραγράφους 16-18; Ποια μέρη του λόγου βλέπετε να χρησιμοποιεί κυρίως ο Λυσίας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β) Ποιον αφηγηματικό τρόπο εντοπίζετε στην παράγραφο 19; Υπάρχει λόγος που ο Λυσίας αλλάζει εδώ την τεχνική του; Τι πιστεύετε ότι θέλει να επιτύχει με την αλλαγή τεχνικής και με ποια εκφραστικά μέσα την υλοποιεί;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και μορφή

1. Ποιες μετοχές εντοπίζετε στις παραγράφους 16 και 17; Να εξετάσετε τη συντακτική λειτουργία τους, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα.

Μετοχή	Συντακτική λειτουργία

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

1. Διαβάστε παρακάτω το απόσπασμα 15 (έκδοση W. L. West) από την ποίηση του σπουδαίου αρχαίου νομοθέτη Σόλωνα· ποιες σκέψεις σας δημιουργεί αναφορικά με τη φιλοχρηματία των Τριάκοντα;

Πλουτίζουν τιποτένιοι και στερούνται οι διαλεχτοί,
αλλά εμείς δεν την αλλάζουμε την αρετή με πλούτο.
Η αρετή αιώνια ζει,
τα πλούτη όμως ξεγλιστρούν και αλλάζουν χέρια
ολοένα.

[Μετάφραση Κ. Τοπούζης

στο *Αρχαίοι Έλληνες Λυρικοί 3. Σόλων, Στησίχορος, Επικαιρότητα, 1997*]

2. α) Στο απόσπασμα που ακολουθεί από τη ραψωδία σ της *Οδύσσειας* (στίχοι 290-301), οι μνηστήρες φέρνουν δώρα στην Πηνελόπη μεταξύ των οποίων και κοσμήματα.

Αυτά 'πε ο Αντίνοσ, κι άρεσαν τα λόγια του στους άλλους,
κι έστειλαν όλοι κήρυκα τα δώρα να τους φέρει.
του Άντινου πέπλο φέρανε πανώριο και μεγάλο,
και πλουμιστό, με δώδεκα μαλαματένιες κόπτσες
που στα θηλύκια ταίριαζαν τα ομορφολυγισμένα.
του Ευρύμαχου περίτεχνη του φέραν αλυσίδα,
κεκριμπαρένια και χρυσή, που έφεγγε σαν τον ήλιο.
Οι δούλοι του Ευρυδάμαντα δυο σκουλαρίκια φέραν,
με τρία σα μούρα, ολόλαμπρα, πετράδια το καθένα.
Κι ο βασιλέας ο Πείσαντρος, ο γιος του Πολυχτόρου,
δώρο έστειλε πανόμορφο σφανταχτερό γιορντάνι.*
Όμοια κι οι άλλοι οι Αχαιοί προσφέρνανε στολίδια.

[Μετάφραση Α. Εφταλιώτης

στο *Ομήρου Οδύσσεια, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1900*]

* Περιλαίμιο.

β) Ο Δημοσθένης στον λόγο του *Κατά Αφόβου* στρέφεται εναντίον του Άφοβου, του Δημοφώντα και του Θηριπίδη, οι οποίοι είχαν οριστεί ως διαχειριστές της περιουσίας του πατέρα του μετά τον θάνατό του, κατηγορώντας τους για κακοδιαχείριση. Ακολουθεί ένα απόσπασμα από τον λόγο του, στο οποίο παραθέτει αναλυτικά την περιουσία του πατέρα του, συγκαταλέγοντας σε αυτήν και τα κοσμήματα της μητέρας του.

[...] Εκτός από αυτά, άφησε ελεφαντόδοντο και σίδηρο για τους μαχαιροποιούς, και ξύλο για την κατασκευή κρεβατιών, συνολικής αξίας περίπου ογδόντα νομισμάτων. Επίσης, κηκίδσ* και χαλκό που είχαν αγοραστεί έναντι εβδομήντα μνων, ένα σπίτι που άξιζε τρεις χιλιάδες, έπιπλα, ποτήρια, χρυσά και υφάσματα, καθώς και τα κοσμήματα της μητέρας μου, συνολικής αξίας χιλιάδων δραχμών [...].

[Μετάφραση Μαρία Γαλανάκη, Δημοσθένης, *Κατά Αφόβου Επιτροπής Α'*, παρ. 10]

Αφού λάβετε υπόψη σας τα παραπάνω παραθέματα, και με τη συμβολή του/της καθηγητή/τριας σας, συζητήστε τον ρόλο των κοσμημάτων στην αρχαία Ελλάδα. Μπορείτε, επίσης, να σχεδιάσετε στη συνέχεια ένα αρχαίο κόσμημα, σύμφωνα με τα όσα έχετε δει μέχρι στιγμής να περιγράφονται γι' αυτά!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο «Θησαυρός του Καρπενησίου», όπως εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Εκτίθεται σε δύο προθήκες, με αντικείμενα γυναικείας κόσμησης, τα οποία χρονολογούνται από το τέλος του 4ου έως τις αρχές του 2ου αι. π.Χ.

* Είδος παθολογικής εκκύμωσης της βελανιδιάς, από την οποία εξαγόταν ένα είδος μελανιού. Βλ. και λεξικό Liddell & Scott, στο αντίστοιχο λήμμα.

Στις παραγράφους της παρέκβασης, ο Λυσίας συγκρίνει τη συμπεριφορά της οικογένειάς του με αυτήν των Τριάκοντα και των συνεργατών τους.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Κείμενο και συμφραζόμενα

- Στην παράγραφο 25 του κειμένου, βλέπουμε τον Λυσία να ανακρίνει τον Ερατοσθένη. Η ανάκριση του κατηγορουμένου από τον κατήγορο ήταν μια ενδιαφέρουσα και συχνή πρακτική στα αθηναϊκά δικαστήρια. Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα από έναν άλλο λόγο του Λυσία, *Κατὰ τῶν σιτοπωλῶν*, στον οποίο ο ομιλητής-βουλευτής ανακρίνει έναν κατηγορούμενο για αισχροκέρδεια σιτέμπορα, και καταγράψτε ποιες ομοιότητες παρατηρείτε στο ύφος και τις γλωσσικές επιλογές των ομιλητών.

[5] Ανεβείτε κατ' αρχάς στο βήμα. Πες μου εσύ: Είσαι μέτοικος; –Ναι. –Και είσαι μέτοικος, για να υπακούεις στους νόμους της πόλης ή για να κάνεις ό,τι θέλεις; –Για να υπακούω. –Έχεις άλλη άποψη ή πιστεύεις ότι πρέπει να θανατωθείς, αν, παραβαίνοντας τους νόμους, έχεις κάνει κάτι για το οποίο η ποινή είναι θάνατος; –Σαφώς και το πιστεύω. –Απάντησέ μου λοιπόν, αν παραδέχεσαι ότι αγόρασες και αποθήκευσες περισσότερο σιτάρι από πενήντα φορμούς, ποσότητα που ο νόμος ορίζει ότι επιτρέπεται. –Αγόρασα και αποθήκευσα, έπειτα από υπόδειξη των υπεύθυνων αξιωματούχων.

[Μετάφραση Θ. Κ. Στεφανόπουλος
στο *Λυσίου Λόγοι*, Κίχλη, 2024]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

1. Στο ακόλουθο απόσπασμα από τον *Κατά Μειδίου* λόγο του, ο Δημοσθένης επιχειρεί να διεγείρει την οργή των δικαστών εναντίον του Μειδία, ο οποίος όρμησε εναντίον του Δημοσθένη, γρονθοκοπώντας τον, στη γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων, στο πλαίσιο της οποίας ο τελευταίος είχε αναλάβει εθελοντικά τη χορηγία. Συγκρίνετε το απόσπασμα με τις παραγράφους της παρέκβασης, όπου αντίστοιχα ο Λυσίας τονίζει ότι η χορηγική προσφορά της οικογένειάς του δεν έγινε αντικείμενο σεβασμού από τους Τριάκοντα. Πώς αντιλαμβάνεστε ότι αξιοποιούσαν οι ρήτορες ως στρατηγική τους τις αναφορές σε χορηγίες που είχαν προσφέρει για το κοινό καλό;

[56] Γνωρίζετε επίσης ότι, παρά την επιθυμία σας να μη συμμετέχει κανένας ξένος στους αγώνες, δεν δώσατε σε κανένα χορηγό το απεριόριστο δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει τους χορευτές, αλλά, αν τους καλέσει, του επιβάλλετε πρόστιμο 50 δραχμές, και αν τους διατάξει να καθίσουν ανάμεσα στους θεατές, 1.000 δραχμές. Για ποιο σκοπό; Για να προφυλαχθεί όποιος φοράει στεφάνι και κατά την ημέρα αυτή υπηρετεί επίσημα τον θεό από οποιαδήποτε εσκεμμένη κλήτευση, ενόχληση ή προσβολή. [57] Δεν θα μείνει λοιπόν χωρίς τιμωρία εκείνος ο οποίος σύμφωνα με τον νόμο κάλεσε έναν χορευτή, ενώ θα μείνει ατιμώρητος εκείνος ο οποίος παραβαίνοντας όλους τους νόμους χτύπησε δυνατά δημοσία έναν χορηγό; Καμία όμως ωφέλεια δεν υπάρχει από τους νόμους αυτούς, οι οποίοι με πνεύμα δικαιοσύνης και ανθρωπισμού θεσπίσθηκαν για την προστασία των πολιτών, αν σεις, που κάθε φορά απονέμετε δικαιοσύνη, δεν οργισθείτε εναντίον όσων απειθούν και τους παραβιάζουν.

[Μετάφραση Γ. Ξανθάκη-Καραμάνου
στο *Δημοσθένους Κατά Μειδίου*, Ακαδημία Αθηνών –
Κέντρον Εκδόσεως Έργων Ελλήνων Συγγραφέων, 1989]

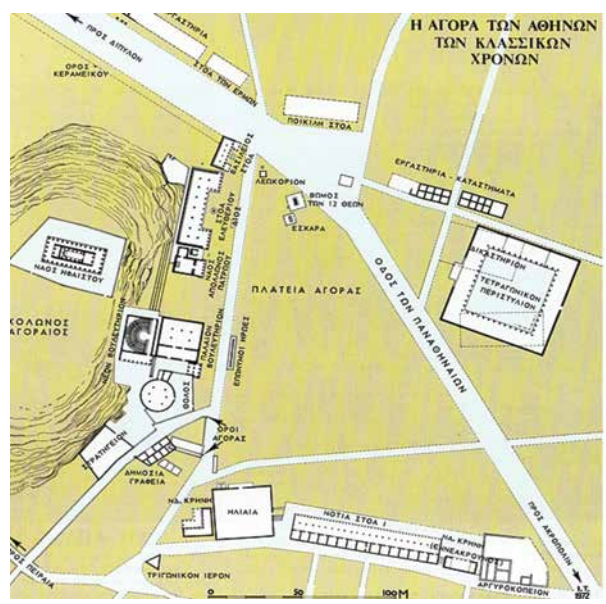

2. Σε απόσπασμα από την *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, οι συγγραφείς δίνουν την εικόνα του λογογράφου Λυσία. Αφού το μελετήσετε, να καταγράψετε ποια από τα στοιχεία που αναφέρονται εδώ επιβεβαιώνονται από τις παραγράφους της παρέκβασης που μόλις διαβάσατε.

Στους λόγους που ο Λυσίας έγραψε ως λογογράφος οι ιδιότητες που οι μεταγενέστεροι έχουν πάρα πολύ θαυμάσει είναι η αποτελεσματική απλότητα του ύφους, που φαίνεται σαφές και άτεχνο, αλλά στην πραγματικότητα είναι σχεδόν αμίμητο, και ο τρόπος που οι γραμμένες λέξεις αποκαλύπτουν ένα συμπαθητικό, αλλά ρεαλιστικό πορτρέτο των διαδίκων. Το πρώτο είναι η πηγή της χάριτος που ο Διόνυσος ο Αλικαρνασσεύς απέδιδε στον Λυσία σαν τη μοναδική του γοητεία, και μπορεί να τη δει κανείς καλύτερα στα αφηγηματικά μέρη των λόγων όπου ο Λυσίας σκιαγραφεί την κατάσταση και τους χαρακτήρες με μεγάλη ζωντάνια. Αποτέλεσμα: τα έργα του είναι ανάμεσα στις καλύτερες πηγές μας για την ιδιωτική ζωή των Αθηναίων της κλασικής περιόδου. Δεν μπορούμε φυσικά να δεχτούμε τις λεπτομέρειες των υποθέσεων ακριβώς με τους όρους που μας δίνει ο Λυσίας, αλλά μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι ο Λυσίας παρουσιάζει μια συνεπή εικόνα πιστευτή στους σύγχρονούς του και με τον τρόπο αυτόν κερδίζουμε μια εντύπωση ζωής στις αρχές του 4ου αι. όπως αντικριζόταν από έναν πεπειραμένο, μορφωμένο και έξυπνο άνθρωπο.

[P. E. Easterling και B. M. W. Knox, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, μτφρ. Ν. Κονομής et al, 1990, σ. 669-670]

Handwriting practice lines consisting of 18 horizontal dotted lines.

Κάτοψη της αγοράς των κλασικών χρόνων. Διακρίνονται δύο από τα κτίσματα που πιθανόν λειτούργησαν ως δικαστήρια: το τετραγωνικό περιστύλιο και ένα ακόμη ορθογωνικής διατομής οικοδόμημα, που μάλλον υπήρξε έδρα της Ηλιαίας.

Οι αντιδημοκρατικές ενέργειες του Θηραμένη

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Κείμενο και συμφραζόμενα

- Γιατί ο Λύσανδρος χαρακτηρίζει τους Αθηναίους *παρασπόνδους*; Σε ποια συνθηκολόγηση αναφέρεται; Αναζητήστε τις πληροφορίες που σχετίζονται με αυτήν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και περιεχόμενο

1. Μπορείτε να σκεφτείτε γιατί ο Λυσίας παρουσιάζει τους Αθηναίους στην Εκκλησία του Δήμου να εκδηλώνουν διαφορετικές αντιδράσεις, όταν ο Λύσανδρος επέβαλε την αλλαγή του πολιτεύματος;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ποια εντύπωση δημιουργεί ο Λυσίας στους δικαστές για τον Λύσανδρο, όταν αναφέρει τον τρόπο που μίλησε στην Εκκλησία του Δήμου;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Στην παράγραφο 75 ο Λυσίας αναφέρει ότι κάποιοι άνδρες *ἔχοντο ἀπίόντες, τοῦτο γοῦν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότες, ὅτι οὐδὲν κακὸν τῇ πόλει ἐψηφίσαντο*. Συμφωνείτε με αυτήν την τακτική; Τι θα κάνατε στη θέση τους;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κείμενο και μορφή

- Οι παρακάτω ρηματικοί τύποι προέρχονται από ρήματα συνηρημένα. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση, συμπληρώνοντας όπου πρέπει τους παρακάτω πίνακες.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			
Ενεστώτας			
Παρατατικός	<i>ἐποίουν</i>	<i>ἐθορυβεῖτε</i>	
Μέλλοντας			
Αόριστος			<i>ἐχειροτόνησαν</i>
Παρακείμενος			
Υπερσυντέλικος			

ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	<i>ἐναντιοῖτο</i>
Παρατατικός	
Μέλλοντας	
Αόριστος	
Παρακείμενος	
Υπερσυντέλικος	

Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος

1. *πολιτείας, ἐκκλησίαν, συνειδότες, παρηγγέλλετο, ἀσθένειαν*: με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οι λέξεις στο αρχαίο κείμενο; Να γράψετε πρόταση για κάθε λέξη στα Νέα Ελληνικά, στην οποία οι παραπάνω λέξεις (ή άλλες παράγωγές τους) να χρησιμοποιούνται με την ίδια ή διαφορετική σημασία.

.....

.....

.....

.....

2. Αφού μελετήσετε τις δύο μεταφράσεις των παραγράφων 72-73 που παρατίθενται παρακάτω, προσπαθήστε, με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας, να τις συγκρίνετε λεξιλογικά με το πρωτότυπο κείμενο και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές.

Τότε ακριβώς, κάτω από αυτές τις συνθήκες, και ενώ ήταν παρόντες ο Λύσανδρος, ο Φιλοχάρης και ο Μιλτιάδης, κάλεσαν την Εκκλησία του Δήμου για την αναθεώρηση του πολιτεύματος, έτσι που κανείς από τους ρήτορες να μην μπορεί να αντιδράσει ή να τους απειλήσει και εσείς να μην αποφασίσετε αυτά που σύμφεραν στην πόλη, αλλά να ψηφίσετε τα όσα σχεδίαζαν εκείνοι. Σηκώθηκε λοιπόν τότε ο Θηραμένης και πρότεινε να αναθέσετε τη διακυβέρνηση της πόλης σε Τριάκοντα άντρες και να υιοθετήσετε το πολιτικό σύστημα που παρουσίασε ο Δρακοντίδης. Εσείς όμως, παρόλο που βρισκόσασταν κάτω από τέτοια πίεση, δείχνετε με τις φωνές σας ότι δεν σκοπεύετε να δεχτείτε τις προτάσεις τους. Γιατί ξέρατε ότι εκείνη τη μέρα είχατε συγκεντρωθεί, για να αποφασίσετε για τη δουλεία ή την ελευθερία σας.

[Μετάφραση Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
στο *Λυσίας, Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη*, ό.π.]

Σ' αυτή ακριβώς την περίπτωση (υπό καθεστώς ομηρίας) και με παρόντες τον Λύσανδρο, τον Φιλοχάρη και τον Μιλτιάδη, συγκάλεσαν το λαό να αποφασίσει για τη μορφή του πολιτεύματος (που έπρεπε να έχει η Αθήνα), για να μη μπορεί να αντιδράσει (για την οφθαλμοφανή εκτροπή) κανένας ρήτορας ούτε να τους απειλήσει, και εσείς να μην αποφασίσετε με γνώμονα το συμφέρον της πόλης αλλά να συνταχθείτε με τις ορέξεις τους. Αφού ανέβηκε μάλιστα στο βήμα ο Θηραμένης, σας πρόσταξε να αναθέσετε τη διακυβέρνηση της πόλης σε Τριάκοντα άνδρες και να προτιμήσετε το πολίτευμα που εισηγήθηκε σε σας ο Δρακοντίδης. Εσείς όμως ακόμη και κάτω από αυτές τις συνθήκες «τον κράζατε» και του διαμηνύατε ότι δεν συμφωνούσατε μ' αυτά· γιατί είχατε βαθιά συναίσθηση ότι εκείνη την ημέρα συνεδριάζατε με το ψευτοδίλημμα δουλεία-ελευθερία.

[Μετάφραση Γ. Α. Ράπτης
στο *Λυσίας II, Καταγγελτικοί Λόγοι*, ό.π.]

Κείμενο και περιεχόμενο

- Στην παράγραφο 92 ο ρήτορας κάνει λόγο για τους συνεργάτες των Τριάκοντα, κάποιοι από τους οποίους βρίσκονται μεταξύ των δικαστών. Με ποιες λέξεις και φράσεις φαίνεται η διπλωματική στάση που προσπαθεί να κρατήσει απέναντι στους δικαστές αυτούς; Να λάβετε υπόψη σας κειμενικούς δείκτες, όπως λεξιλόγιο, σχήματα λόγου, αλλά και τους χρόνους και τις εγκλίσεις των ρημάτων.

Κείμενο και μορφή

- Αφού μελετήσετε τις δύο μεταφράσεις της παραγράφου 94 που παρατίθενται πιο κάτω, προσπαθήστε, με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας, να τις συγκρίνετε λεξιλογικά με το πρωτότυπο κείμενο και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές. Ποια από τις δύο μεταφραστικές προτάσεις επιλέγετε και γιατί;

Θέλω να κατεβώ από το βήμα, αφού πρώτα θυμίσω μερικά στις δύο μερίδες των πολιτών, και στη μερίδα της πόλης και στη μερίδα του Πειραιά, έτσι ώστε να ψηφίσετε όλοι, έχοντας για κριτήρια αυτά που υποφέρατε εξαιτίας τους. Πρώτα πρώτα, όσοι μείνατε στην πόλη, συλλογιστείτε ότι αυτοί ασκούσαν πάνω σας μια τόσο σκληρή εξουσία, ώστε ήσασταν αναγκασμένοι να διεξάγετε με τους αδελφούς και τους γιους και τους συμπολίτες σας ένα τέτοιον πόλεμο, όπου, μολοντί έχετε ηττηθεί, βρίσκεστε στην ίδια μοίρα με τους νικητές, ενώ, αν νικούσατε, θα γινόσασταν δούλοι των Τριάκοντα.

[Μετάφραση Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
στο *Λυσίας, Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη*, ό.π.]

πρόταση 1

πρόταση 2

πρόταση 3

Παράλληλο κείμενο και Ασκήσεις

- Στον λόγο του Ισοκράτη *Κατὰ Λοχίτου*, ο κατηγορος στρέφεται εναντίον του Λοχίτη, ο οποίος του προξένησε σωματικές βλάβες (*δίκη αϊκίας*). Στο απόσπασμα που ακολουθεί (παράγραφοι 10-13), ο κατηγορος επισημαίνει τις ολιγαρχικές καταβολές του Λοχίτη, τον οποίο εμφανίζει ως υποστηρικτή των Τριάκοντα. Είναι εύλογο ότι και σε αυτήν τη δίκη παρόντες θα ήταν οπωσδήποτε και δικαστές παρόμοιων φρονημάτων. Όπως ο Ισοκράτης παρακάτω, έτσι και ο Λυσίας, αξιοποιούν ρητορικά αυτήν τη συνθήκη. Να εντοπίσετε και στα δύο κείμενα με ποιους ρητορικούς τρόπους επιτυγχάνεται αυτό.

Και γιατί να χάνω τον καιρό μου, εξιστορώντας τις συμφορές των άλλων; Εμείς οι ίδιοι δηλαδή ζήσαμε, για να δούμε να καταλύεται δύο φορές το δημοκρατικό πολίτευμα, και δύο φορές χάσαμε την ελευθερία μας όχι εξαιτίας εκείνων που είναι ένοχοι για άλλα εγκλήματα, παρά εξαιτίας εκείνων που περιφρορούν τους νόμους και θέλουν να είναι δούλοι των εχθρών μας και να εξευτελίζουν τους συμπολίτες τους. Ένας απ' αυτούς είναι και ο κύριος από δω. Διότι, αν και είναι νεότερος από το τότε πολιτικό καθεστώς, αλλά τον χαρακτήρα του τουλάχιστον τον πήρε από εκείνο το πολίτευμα. Διότι οι άνθρωποι που έχουν αυτό το φυσικό είναι που παρέδωσαν τη δική μας δύναμη στους εχθρούς μας, που κατέσκαψαν τα τείχη της πατρίδος και που εκτέλεσαν χωρίς να τους δικάσουν, χίλιους πεντακόσιους πολίτες. Αυτά καλά είναι να τα θυμάστε και να τιμωρείτε όχι μόνο εκείνους που έφεραν τότε την καταστροφή, παρά και τούτους που θέλουν σήμερα να φέρουν την πόλη στην ίδια κατάντια και περισσότερο από εκείνους που περιέπεσαν παλαιότερα σε σφάλματα, αυτούς που υπάρχουν πιθανότητες ότι θα γίνουν κακοί πολίτες, τόσο μάλλον όσο είναι βέβαια προτιμότερο να βρει κανένας τρόπο ν' αποτρέψει τα μελλοντικά κακά, παρά να τιμωρήσει ανθρώπους για τα όσα ήδη έχουν γίνει. Και να μην περιμένετε μέχρι να συνεννοηθούν και να βρουν ευκαιρία να βλάψουν ολόκληρη την πόλη, παρά με όποια αφορμή πέσουν στα χέρια σας, γι' αυτήν να τους τιμωρείτε

Τα συναισθήματα των δημοκρατικών δικαστών

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Κείμενο και συμπραζόμενα

- Στους ομιλητές της αρχαιότητας η *υπόμνηση*, δηλαδή η υπενθύμιση γνωστών στο κοινό γεγονότων, ήταν συχνή τακτική. Μέσω της υπόμνησης και της αφήγησης παρελθόντων συμβάντων, πετύχαιναν να στρέψουν το ακροατήριο προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Ο Ανδοκίδης, στο έργο του *Περί τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης*, προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να συνάψουν ειρήνη με τους Σπαρτιάτες το 392 π.Χ., θυμίζοντάς τους τι είχε συμβεί μετά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα που ακολουθεί (παράγραφοι 11-12), να καταγράψετε ποια εκφραστικά και ρητορικά μέσα μετέρχεται ο ομιλητής, κάνοντας αυτήν την «υπενθύμιση» προς τους ακροατές. Ποια κοινά σημεία βρίσκετε με τις παραγράφους 95-98 του Λυσία;

Αρχικά, Αθηναίοι, φέρτε στον νου για ποιο πράγμα ξεκίνησα να σας μιλήσω. Το ζήτημα δεν ήταν ότι ποτέ ως τώρα η αθηναϊκή δημοκρατία δεν καταλύθηκε εξαιτίας της ειρήνης; Δεν μπορεί κανείς βέβαια να το υποστηρίξει με επιχειρήματα. Ούτε κανείς μπορεί να αποδείξει ότι αυτά που λέω δεν είναι αλήθεια. Ήδη όμως άκουσα κάποιους να λένε πως τάχα η τελευταία ειρήνη με τους Λακεδαιμόνιους είχε ως αποτέλεσμα την εγκαθίδρυση των Τριάκοντα και τον θάνατο πολλών Αθηναίων που ήπιαν το κώνειο, ενώ άλλοι έφυγαν στην εξορία. Όσοι τα λένε αυτά, δεν κρίνουν ορθά· η ειρήνη έχει μεγάλη διαφορά από τη σύναψη συνθήκης. Ειρήνη κλείνουν τα δύο μέρη με ίσους όρους αφού συμφωνήσουν για τις διαφορές τους· συνθήκη όμως συνάπτουν, αφού επικρατήσουν στον πόλεμο, οι νικητές με τους ηττημένους και επιβάλλουν τους όρους τους, όπως όταν επικράτησαν στον πόλεμο οι Λακεδαιμόνιοι μας επέβαλαν και να γκρεμίσουμε τα τείχη και να παραδώσουμε τα πλοία και να ανακαλέσουμε τους εξόριστους. Σε αυτή την περίπτωση σαφώς μας επιβλήθηκε η συνθηκολόγηση αναγκαστικά· τώρα όμως συζητάτε για την ειρήνη. Αναλογιστείτε λοιπόν με βάση την αναγραφή στη στήλη με ποιους όρους είναι δυνατόν να γίνει τώρα ειρήνη. Γιατί εκεί αναγραφόταν ότι τα τείχη έπρεπε να γκρεμιστούν, ενώ με αυτούς τους όρους είναι δυνατόν να τα χτίσουμε· εκεί ότι έπρεπε να έχουμε δώδεκα

2. *βιαίως, βεβαιότεραν*: να γράψετε το επίρρημα και το επίθετο στους άλλους βαθμούς. Για το επίθετο να λάβετε υπόψη σας το γένος, τον αριθμό και την πτώση στην οποία βρίσκεται.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

3. *πολλὰς πόλεις, ἄνδρες ἀγαθοί*: α) να κλίνετε τις συνεκφορές σε ενικό και πληθυντικό αριθμό και β) να γράψετε τα επίθετα και στους άλλους βαθμούς, διατηρώντας το γένος, τον αριθμό και την πτώση τους.

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός

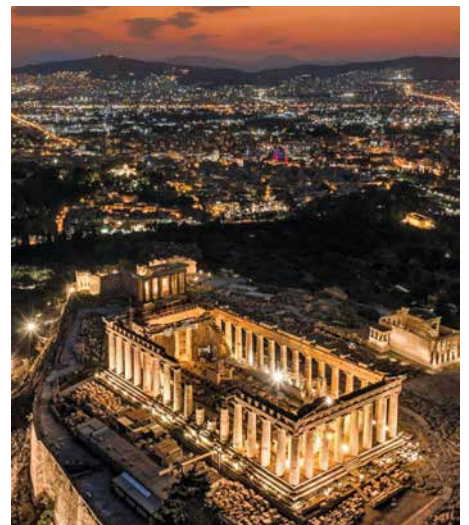
Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

Το αρχαίο κείμενο και ο σύγχρονος κόσμος

- Αναζητήστε στις παραγράφους 95-98 λέξεις που χρησιμοποιούνται σήμερα με διαφορετική έννοια από ό,τι στα Αρχαία Ελληνικά και καταγράψτε τες παρακάτω. Έπειτα, επιλέξτε τρεις από αυτές και σχηματίστε με την καθεμία μια πρόταση, στην οποία να αναδεικνύεται η σημασία της.

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal dotted lines.

Παρθενώνας, Ακρόπολη

Κείμενο και μορφή

1. α. Ο λόγος κλείνει με τα ρήματα *ἀκηκόατε, έοράκατε, πεπόνθατε, έχετε, δικάζετε*. Αναγνωρίστε τους τύπους αυτούς, αντιστοιχίζοντάς τους με την κατάλληλη επιλογή στη στήλη Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
<i>ἀκηκόατε</i>	Παρακείμενος του ρ. <i>πάσχω</i>
<i>έοράκατε</i>	Παρακείμενος του ρ. <i>ἀκούω</i>
<i>πεπόνθατε</i>	Ενεστώτας του ρ. <i>δικάζω</i>
<i>έχετε</i>	Ενεστώτας του ρ. <i>έχω</i>
<i>δικάζετε</i>	Παρακείμενος του ρ. <i>όράω-ω</i>

- Στη συνέχεια, να αναγνωρίσετε την έγκλιση στην οποία βρίσκονται τα ρήματα.

<i>ἀκηκόατε</i>
<i>έοράκατε</i>
<i>πεπόνθατε</i>
<i>έχετε</i>
<i>δικάζετε</i>

- β. Ποιο από τα παραπάνω ρήματα βρίσκεται σε έγκλιση προστακτική; Πώς το διακρίνουμε –εφόσον γίνεται– από τον αντίστοιχο τύπο της οριστικής του; Να το αντικαταστήσετε εγκλιτικά, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Απαρέμφατο	Μετοχή		

2. *έποίουν*: θυμηθείτε τα συνηρημένα ρήματα της β' τάξης, γράφοντας το β' ενικό πρόσωπο του ρήματος σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Απαρέμφατο	Μετοχή		

Μετάφραση

Ο Λυσίας συνέγραψε και έδωσε έναν λόγο σε κάποιον που είχε μια δίκη. Ο άνθρωπος αυτός, αφού διάβασε τον λόγο πολλές φορές, πήγε στον Λυσία στενοχωρημένος και του είπε πως, ενώ στην αρχή που διάβασε τον λόγο διεξοδικά του φάνηκε θαυμαστός, όταν τον διάβασε πάλι και μετά τρίτη φορά του φάνηκε αδύναμος και αναποτελεσματικός. Ο Λυσίας όμως αφού γέλασε του είπε «τι λοιπόν; Δεν πρόκειται να τον πεις μια φορά στους δικαστές;».

[Μετάφραση Άγγελος Καπέλλος]

Βιβλιογραφία

- Βλάχος, Α. (1965-1968/2008), *Θουκυδίδου Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου* (Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα).
- Εφταλιώτης, Α. (1900), *Ομήρου Οδύσσεια* (Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα).
- Ιακώβ, Δ. Ι. (επιμ.) (2006), *Ανθολόγιο Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων* (ΚΕΓ, Θεσσαλονίκη) [μτφρ. Α. Τυφλόπουλος].
- Καράμπελας, Δ. et al. (επιμ.) (2008), *Πηγές Ιστορίας του Δικαίου*, Εταιρεία Ιστορίας του Δικαίου (Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα).
- Λυπουρλής, Δ. (2002), *Αριστοτέλης, Ρητορική Γ΄* (Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη).
- Μοσκόβης, Β. (1989), *Αριστοτέλους Πολιτικά I-II* (Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα).
- Ξανθάκη-Καραμάνου, Γ. (1989), *Δημοσθένους Κατά Μηδείου*, Ακαδημία Αθηνών – Κέντρον Εκδόσεων Ελλήνων Συγγραφέων (Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα).
- Παπακωνσταντίνου, Θ. & Ε. Πανέτσος (1980), *Ισοκράτης, Λόγοι* (Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος, Αθήνα).
- Ράπτης, Γ. Α. (2003), *Λυσίας II, Καταγγελτικοί Λόγοι*, πρόλ. Χ. Τσολάκης (Εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη).
- Ρούφος, Ρ. (1966/2012), *Ξενοφώντος Ελληνικά* (ΚΕΓ, Θεσσαλονίκη).
- Σκουτερόπουλος, Ν. Μ. (2002), *Πλάτων: Πολιτεία* (Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα).
- Στεφανόπουλος, Θ. Κ. (2024), *Λυσίου Λόγοι* (Εκδόσεις Κίχλη, Αθήνα).
- Τοπούζης, Κ. (1997), *Αρχαίοι Έλληνες Λυρικοί 3. Σόλων, Στησίχορος* (Εκδόσεις Επικαιρότητα, Αθήνα).
- Τσίτσιου-Χελιδώνη, Χ. (2012), *Ρητορεία και Ρητορική στην Αρχαιότητα*. Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (ΚΕΓ, Θεσσαλονίκη).
- Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. (1978 με αλληπάλληλες ανατυπώσεις), *Λυσίας, Λόγος εναντίον του Ερατοσθένη* (ΟΕΔΒ, Αθήνα).
- Easterling, P. E. & B. M. W. Knox (επιμ.) (1990), *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, μτφρ. Ν. Κονομής et al. (Εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα).

